
Euroopa Liidu kohtuasjade kokkuvõte juuli 2017

Kohtuasjad, kus Eesti on esitanud seisukoha:

- **C-320/16**: Uber France (kohtujuristi ettepanek – infoühiskonna teenus, tehniline eeskiri)
- **T-157/15**: Eesti vs. Euroopa Komisjon (üldkohtu otsus – nõuetele vastavuse süsteem, finantskorrektsioon)
- **C-193/16**: E (eelotsus – avaliku korra huvides väljasaatmine)
- **C-194/16**: Bolagsupplysningen et Iisjan (kohtujuristi ettepanek – kohtualluvus, juriidilise isiku huvide kese)
- **A-1/15**: Euroopa Liidu ja Kanada vaheline leping (arvamus – lennureisijate broneeringuinfo edastamine ja töötlemine)
- **C-358/16**: UBS SA, A. Hondequin jt (kohtujuristi ettepanek – konfidentsiaalsuskohustus)

Olulisemad EL Kohtu lahendid ja kohtujuristi ettepanekud:

- **C-190/16**: Fries (eelotsus – vanusepiirang piloodina tegutsemisel)
- **C-290/16**: Air Berlin (eelotsus – hinnakujundus, õigus nõuda broneeringu töötlustasu)
- **C-89/16**: Szoja (eelotsus – sotsiaalkindlustussüsteem, kohaldatav õigus)
- **C-646/16**: Jafari (eelotsus – läbisõidu tolereerimine kui viisa, piiri „ebaseaduslik ületamine“)
- **C-599/14 P** ja **C-79/15 P**: LTE ja Hamas (apellatsioonkaebus – organisatsiooni jätmise terroriaktides osalevate isikute, rühmituste ja üksuste loetellu)
- **C-643/15** ja **C-647/15**: Slovakkia ja Ungari vs. Euroopa Liidu Nõukogu (kohtujuristi ettepanek – ümberpaigutamismeetmete õiguspärasus)

Kohtuasjad, kus Eesti on esitanud seisukoha:

C-320/16: Uber France (kohtujuristi ettepanek – infoühiskonna teenus, tehniline eeskiri)

Kohtujuristi ettepanek, 4. juulil 2017

Uber BV, mille tütarettevõtja on Uber France, käitab elektroonilist platvormi, mis võimaldab nutitelefonil abil, millesse on alla laaditud Uberi rakendus, tellida linnatransporditeenust. UberPopi kaudu osutavad reisijateveo teenust oma autoga eraisikud, kes on mittekutselised juhid. Põhikohtuasjas algatati Uber France'i suhtes kriminaalasi, kuna ta korraldas süsteemi, mille abil viiakse kokku kliendid mittekutseliste juhtidega, kes osutavad reisijate tasulise maanteeveo teenuseid alla kümne istekohaga sõidukitega. Prantsuse õiguse kohaselt on kriminaalkorras karistatav korraldada süsteemi, mille abil viiakse klient kokku tasulist veoteenust osutava isikuga, kellel puudub asjakohane luba.

Eelotsusetaotluse esitanud kohus soovis teada, kas Prantsuse seadus kujutab endast uut otsest tehnilist eeskirja, mis puudutab üht või mitut infoühiskonna teenust direktiivi 98/34/EÜ (millega nähakse ette tehnilistest standarditest ja eeskirjadest ning infoühiskonna teenuste eeskirjadest teatamise kord) tähenduses ja millest oleks pidanud komisjoni eelnevalt teavitama.

Kohtujurist viitas oma varasemale ettepanekule kohtuasjas C-434/15 Asociación Profesional Elite Taxi, kus ta leidis, et UberPopi teenus kuulub transpordi valdkonda ja seda ei saa pidada infoühiskonna teenuseks direktiivi 98/34/EÜ mõttes. **Seega ei ole direktiiv kohaldatav ja ei kohaldu ka seaduseelnõust teavitamise kohustus.**

Kohtujurist märkis, et juhul kui Euroopa Kohus peaks siiski leidma, et UberPopi teenus on infoühiskonna teenus, ei tähenda see automaatselt, et Prantsuse õigusnorm tuleb kvalifitseerida tehniliseks eeskirjaks. Kohtujurist selgitas, et tehnilise eeskirjaga on tegemist siis, kui selle konkreetne eesmärk ja eesoleks reguleerida sõnaselgelt ja sihikindlalt infoühiskonna teenuste pakkumist. Sellest mõistest jäävad aga välja õigusnormid, mis puudutavad neid teenuseid ainult kaudselt või juhuslikult.

Kohtujurist leidis, et põhikohtuasjas on tegemist õigusnormiga, mis puudutab peamiselt elektroonilisel teel kokkuviiamise süsteemi, kuid infoühiskonna teenuseid puudutab see ainult juhuslikult. Nimelt ei ole õigusnormi eesmärk reguleerida neid teenuseid, vaid tagada juba kehtestatud veoteenuseid käsitlevate õigusnormide tõhusus, mida aga direktiiv ei hõlma.

Kohtujurist lisas, et kui iga riigisisene õigusnorm, mis keelab ebaseadusliku tegevuse vahendamise või millega karistatakse selle eest, oleks tehniline eeskiri vaid seetõttu, et selle vahendamise tegeletakse kõige tõenäolisemalt elektroonilisel teel, tuleks suurest hulgast liikmesriikide kirjapandud või kirjutamata õigusnormidest teatada. See viiks teatamiskohustuse põhjendamatu laiendamiseni ega aitaks saavutada selle menetluse eesmärke: nt ennetada seda, et liikmesriigid võtavad meetmeid, mis siseturuga kokku ei sobi.

Seega leidis kohtujurist, et **põhikohtuasjas kohaldatav Prantsuse õigusnorm puudutab infoühiskonna teenuseid ainult juhuslikult, mistõttu ei kuulu see direktiivi kohaldamisalasse. Seetõttu ei kohaldu sellele ka teatamiskohustus.**

Kohtujuristi ettepanek on kättesaadav [siit](#).

Euroopa Kohus ei ole otsuse tegemisel seotud kohtujuristi ettepanekuga

T-157/15: Eesti vs. Euroopa Komisjon (üldkohtu otsus – nõuetele vastavuse süsteem, finantskorrektsioon)

Üldkohtu otsus, 12. juulil 2017

Euroopa Komisjon leidis, et Eestis ei olnud nõuetele vastavuse süsteemi rakendamine aastatel 2009, 2010 ja 2011 kooskõlas liidu eeskirjadega ja tegi selle kohta rakendusotsuse. Selle kohaselt ei kaeta EL eelarvest kulusid, mida Eesti on kandnud Euroopa Põllumajanduse Tagatisefondi ja Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondi raames. Eesti ei nõustunud komisjoni otsusega ja esitas selle tühistamiseks hagi üldkohtusse. Eesti leidis, et määratud 2% finantskorrektsioon ei ole proportsioonis Eestile etteheidetavate rikkumistega ja vastavatele fondidele tekitatud ohuga, kuna mitmete standardite määratlemise-, rakendamise- ja/või kontrollsüsteemis ei esinenud süsteemseid vigu. Lisaks leidis Eesti, et komisjon rikkus otsust vastu võttes ka proportsionaalsuse, õiguskindluse ja hea halduse põhimõtteid ning põhjendamiskohustust.

Esiteks leidis kohus, et üldine GAEC standardi (maastikule iseloomulike vormide säilitamise kohta) kohustus jõustus alates 1. jaanuarist 2009 ja mitte 1. jaanuarist 2010. Lisaks, et kuna tegemist on põllumajanduse rahastamise, mitte puhtalt maastikukaitsega, pidi GAEC standard olema määratletud nõuetele vastavuse süsteemis ja selle rakendamist tuli kontrollida nii, et põllumajandustootja poolt GAEC standardi rikkumise tuvastamise korral saaks vähendada talle makstavaid toetusi või ta nendest ilma jätta. Kohus leidis, et ei ole tõendatud, et Eestis läbi viidud kontrollid olid piisavalt usaldusväärsed ja toimivad selleks, et tegelikult avastada GAEC standardi rikkumisi ja vajadusel vähendada toetusi.

Teiseks leidis kohus SMR 1 ja 5 nõuete kohta (kohustuslikud majandamisnõuded loodusliku linnustiku kaitse ning looduslike elupaikade, loomastiku ja taimestiku kaitse kohta), et kuna need olid määratletud ja neid kohaldati Eesti territooriumil nõuetele vastavuse süsteemis vaid osaliselt, sai ka kontrollide teostada selle raames ainult osaliselt. **Seega ei ole tõendatud, et läbi viidi usaldusväärsed ja toimivad kontrollid, mis tagasid, et rahalise abi andmise tingimuse järgiti nõuetekohaselt.**

Kolmandaks leidis kohus, et **komisjon võis piisavalt veenvate kontrolliprotokollide puudumise tõttu asuda seisukohale, et SMR 4 nõude (mitte kasutada üle 170 kg lämmastikku hektari kohta) tegelik kontroll aastatel 2009 ja 2010 ei olnud tagatud.** Arvutused hoiti toimikus alles ainult juhul, kui ületati piirmäär 170 kg lämmastikku hektari kohta, kuid kuna aastatel 2009–2011 ühtegi piinormi ületamist Eestis ei tuvastatud, on raske veenduda, et taolised arvutused tegelikult ka tehti.

Neljandaks leidis kohus SMR 4 nõude sõnnikuhoidlate mahutavuse kontrolli kohta, et kuna **komisjon võis õigustatult kahelda ettevalmistustöö tegelikus asetleidmises ja usaldusväärsuses, võis ta seetõttu õigustatult kahelda ka kohapealsete visuaalsete kontrollide tõhususes.** Kohus lisas, et kontrollide toimimise kohta annab küll kinnitust see, et rikkumisi on tuvastatud, mis ei võimalda aga hinnata kontrollide laadi, ulatust ja tegelikku tõhusust.

Lisaks leidis kohus, et komisjon ei ole rikkunud proportsionaalsuse, õiguskindluse ja hea halduse põhimõtteid ning põhjendamiskohustust. Kohus selgitas, et kuigi Eesti süsteem oli peaaegu täiuslik, ei saa jätta tähelepanuta asjaolu, et tekitatud on siiski väike oht liidu eelarvele. **Rikkumise kergust arvestades on väikseim 2% kindlamääraline finantskorrektsioon kohtu hinnangul proportsionaalne ja põhjendatud.** Kokkuvõttes leidis kohus, et Eesti hagi tuleb jätta rahuldamata.

Kohtuotsus on kättesaadav [siit](#).

C-193/16: E (eelotsus – avaliku korra huvides väljasaatmine)

Euroopa Kohtu otsus, 13. juulil 2017

Itaalia kodanikust E on Hispaania resident. Ta otsustati saata vanglakaristuse kandmise ajal Hispaania territooriumilt välja, arvestades, et ta oli mõistetud kolme lõpliku kohtuotsusega 12 aastaks vangi alaealiste korduvate seksuaalse kuritarvitamise süütegude eest. E vaidlustas oma väljasaatmise Hispaania kohtutes, väites, et vanglakaristuse kandmisest hoolimata ei saa teda välja saata. Nimelt ei kujuta ta enda arvates mõnda ühiskonna põhihuvi kahjustavat tõelist ja vahetut ohtu.

Hispaania kohus küsis seepeale Euroopa Kohtult, kas direktiivi 2004/38/EÜ (käsitleb EL kodanike ja nende pereliikmete õigust liikuda ja elada vabalt liikmesriikide territooriumil) järgi kujutab korduvate süütegude eest vangi mõistetud isik endast tõelist ja vahetut ohtu avalikule korrale. Seda olukorras, kus isik viibib vanglas ja tal on enne vabadusse saamist veel kanda mitu aastat karistust.

Euroopa Kohus märkis esmalt, et liidu kodanike ja nende pereliikmete õigust liidus elada võib allutada aluslepinguga ja selle rakendamiseks kehtestatud sätetega seatud piirangutele ja tingimustele. Sellegipoolest tuleb direktiivis sätestatud avaliku korra erandit kui liidu kodanike või nende pereliikmete elamisõigusest tehtavat erandit tõlgendada kitsalt ja nii, et selle ulatust ei saaks liikmesriigid ühepoolset määrata.

Kohus märkis, et laste seksuaalne ärakasutamine kuulub ka aluslepingute järgi eriti ohtlike piiriülese mõõtmega kuriteoliikide alla, mille korral on ette nähtud liidu seadusandja sekkumine. Seega on aktsepteeritav seisukoht, et **säärased kuriteod kujutavad endast mõnele ühiskonna põhihuvile eriti tõsist ohtu, mille kordumise risk võib otseselt ähvardada rahvastiku rahu ja füüsilist julgeolekut**. Väljasaatmisotsus on põhjendatud tingimusel, et need kuriteod pandi toime eriti raskel viisil, mida eelotsusetaotluse esitanud kohus peab tema menetluses oleva juhtumi puhul konkreetselt kontrollima. Lisaks tuleb arvestada, et väljasaadetava käitumine peab kujutama endast tõelist ja vahetut ohtu, mis kahjustab mõnd ühiskonna või vastuvõtva liikmesriigi põhihuvi. See eeldab aga üldjuhul asjaomase isiku kalduvust sellist käitumist tulevikus jätkata.

Kokkuvõttes leidis Euroopa Kohus sarnaselt Eestiga, et **asjaolu, et isik kannab väljasaatmisotsuse tegemise hetkel vangistust ilma väljavaateta lähitulevikus vabaneda, ei välista seda, et tema käitumine olenevalt olukorrast võib kujutada endast tõelist ja vahetut ohtu, mis kahjustab vastuvõtva liikmesriigi ühiskonna mõnda põhihuvi**.

Kohtuotsus on kättesaadav [siit](#).

C-194/16: Bolagsupplysningen et Iisjan (kohtujuristi ettepanek – kohtualluvus, juriidilise isiku huvide kese)

Kohtujuristi ettepanek, 13. juulil 2017

Rootsi turul tegutsev Eesti äriühing Bolagsupplysningen OÜ ja tema juhatuse liige esitasid Harju Maakohtule hagi Rootsi äriühingu Svensk Handel AB vastu. Hagis nõuti, et kostja lükkaks hagejate kohta oma rootsikeelses

internetikeskkonnas avaldatud ebaõiged andmed ümber, eemaldaksid kommentaarid ja hüvitaksid avaldatu tõttu väidetavalt tekkinud kahju.

Hagejad tuginesid hagi esitamisel varasemale Euroopa Kohtu praktikale, mille kohaselt võib füüsiline isik, kes leiab, et tema õigusi on rikutud andmete avaldamisega internetis, pöörduda kahju hüvitamise nõudega kogu kahju osas kas selle riigi kohtu poole, kus on teabesisu avaldaja asukoht, või selle riigi kohtu poole, kus on tema (s.t. kahjustatud isiku) huvide kese. Seejuures on Euroopa Kohus märkinud, et füüsilise isiku huvide kese on üldjuhul tema elukoht. Hagejad soovisid seda kohtupraktikat üle kanda ka juriidilistele isikutele, leides, et praegu on hageja huvide keskmeks juriidilise isiku registrijärgne asukoht – Eesti.

Riigikohus ei olnud veendunud, kas määruse (EÜ) nr 1215/2012 (kohtualluvuse ning kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusasjades kohtualluvuse osas) järgi saab juriidiline isik sarnaselt füüsilise isikuga pöörduda selle kohtu poole, kus on tema huvide kese. Või võib isik esitada ebaõigete andmete ümberlukkamise ja tema õigusi rikkuvate kommentaaride eemaldamise hagi iga liikmesriigi kohtusse, mille territooriumil on või oli internetis avaldatud teave kättesaadav, ning seda konkreetse liikmesriigi territooriumil tekkinud kahju osas. Lisaks soovis Riigikohus teada, mida võib juriidilise isiku puhul arvesse võtta tema huvide kesme määramisel.

Kohtujurist märkis esmalt, et füüsiliste ja juriidiliste isikute eristamine ei ole kohtualluvuse reeglite puhul põhjendatud. Järelikult peaksid mõlemale kehtima samad reeglid. Sellest tulenevalt tegi kohtujurist ettepaneku valida mõlemal juhul **ainult kahe valikulise (ja täieliku) kohtualluvuse vahel**. See tähendab, et määruse kohaselt saab valida, kas kahju hüvitamise nõudega pöörduda paika, **kus toimus kahju põhjustanud juhtum**, ja paika, **kus kahju tekkis**. Viimati nimetatud kohtualluvus oleks määratud selle järgi, kus hageja mainet kõige tugevamalt kahjustati. See on paik, kus on tema huvide kese.

Kohtujuristi hinnangul tuleks seega kõrvale jätta varasem „mosaiikne“ lähenemisviis ja enam ei oleks võimalik n-ö „osaline“ kahju hüvitamine. See tähendab, et isik ei saa pöörduda liikmesriigi kohtusse nõudega hüvitada ainult seal liikmesriigis tekkinud kahju. Nii oleks **kahju tekkimise paik piiratud ühe jurisdiktsiooniga**. Kuna kaitstud on hageja maine, siis peaks see paik olema seal, kus mainet kõige tugevamalt kahjustati. See omakorda on paik, kus on füüsilise või juriidilise isiku huvide kese.

Ühe faktilise asjaoluna võib arvesse võtta juriidilise isiku registrijärgset asukohta. See ei ole aga kindlasti otsustav asjaolu. Juriidilise isiku huvide kesme kindlaksmääramine on faktiline ja kontekstipõhine, võttes eesmärgiks määrata kindlaks paik, kus juriidilise isiku mainele tekitatud kahju on kõige rohkem tunda. See langeb juriidilise isiku registrijärgse asukohaga kokku ainult juhul, kui tema peamine majandustegevus toimub samuti selles liikmesriigis. Kui aga selles liikmesriigis mingit majandustegevust ei toimu ja hagejal puudub seal käive, ei saa sellel alusel määrata seda paika tema huvide keskmeks.

Kokkuvõttes vastas kohtujurist Riigikohtu esitatud küsimustele, et juriidiline isik, kes väidab, et tema isikuõigusi on rikutud teabe avaldamisega internetis, **võib esitada nõude kogu tekitatud kahju osas selle liikmesriigi kohtule, kus on tema huvide kese**. Juriidilise isiku **huvide kese on selles liikmesriigis, kus ta tegeleb oma peamise majandustegevusega**, juhul kui väidetavalt kahjustav teave on võimeline mõjutama tema majanduslikku tegevust selles liikmesriigis.

Kohtujuristi ettepanek on kättesaadav [siit](#).

Euroopa Kohus ei ole otsuse tegemisel seotud kohtujuristi ettepanekuga.

A-1/15: Euroopa Liidu ja Kanada vaheline leping (arvamus – lennureisijate broneeringuinfo edastamine ja töötlemine)

Euroopa Kohtu arvamus, 26. juulil 2017

Euroopa Parlament esitas Euroopa Kohtule arvamuse taotluse, milles palus hinnata, kas EL ja Kanada vaheline kavandatud leping (*leping*), mis käsitleb lennureisijate broneeringuinfo edastamist ja töötlemist, on aluslepingutega kooskõlas. Konkreetsemalt tõstatati arvamuse taotluses EL põhiõiguste hartas ja ELTL artiklis 16 sätestatud põhiõiguste (eraelu puutumatus ja isikuandmete kaitse) kaitset puudutavaid küsimusi. Seda eelkõige terrorismi ja muude raskete rahvusvaheliste kuritegude ennetamise ja nende vastase võitluse kontekstis.

Euroopa Kohus märkis esmalt, et leping reguleerib omavahel lahutamatu seotud kahte valdkonda, millest üks puudutab vajadust tagada avalik julgeolek ja teine broneeringuinfo kaitset.

Sarnaselt Eestiga leidis kohus, et lepingus ette nähtud broneeringuinfo edastamine liidust Kanadasse riivab nii põhiõigust isikuandmete kaitsele kui ka eraelu puutumatusle. Täpsemalt riivavad põhiõigusi lepingus sisalduvad eeskirjad info säilitamise, kasutamise ning võimaliku hilisema edastamise kohta Kanada, Euroopa või välismaiste ametiasutustele. Näiteks võimaldab broneeringuinfo tutvuda muuhulgas isikute täieliku reisiteekonna, reisiharjumuste, kahe või enama isiku vaheliste suhete ning lennureisijate rahalise olukorra, toitumisharjumuste või tervisliku seisundi kohta. Nimetatutest võib ilmneda delikaatseid isikuandmeid. Reisijate eraelu kohta võib täiendavat teavet anda ka broneeringuinfo automatiseeritud vahenditega analüüsimine. Seejuures on broneeringuinfo säilitamise kestus – kuni viis aastat – eriti pikk aeg.

Põhiõiguste riived on kohtu hinnangul põhjendatud liidu üldist huvi pakkuva eesmärgiga: avaliku julgeoleku tagamine võitluses terrorismi ja muude raskete rahvusvaheliste kuritegude vastu. Selleks on broneeringuinfo Kanadasse edastamine ja selle hilisem töötlemine kohtu hinnangul sobilikud.

Riivete vajalikkuse osas leidis aga kohus erinevalt Eestist, et lepingu paljud sätted ei piirdu rangelt vajalikuga ega näe ette selget ja täpset õigusnorme.

Näiteks ei piiritle leping Kanadale edastatava **broneeringuinfo** osas piisavalt selgelt ja täpselt põhiõiguste riiveid. Probleemaatiline on ka võimalus, et Kanadasse edastatakse delikaatseid andmeid. Lisaks tuleks **broneeringuinfo automaatse töötlemise** tagajärjel saadud mis tahes positiivset tulemust eraldi mitteautomatiseeritud vahenditega analüüsida. **Broneeringuinfo töötlemise eesmärki** „iga üksikjuhtumi puhul eraldi, et tagada riigiasutuste kontroll või vastutusele võtmine või järgida kohtukutset, kohtu ettekirjutust või kohtukorraldust“ pidas kohus liiga ebamääraseks ja üldiseks.

Mis puudutab **broneeringuinfo säilitamist ja kasutamist** kuni lennureisijate Kanadast lahkumiseni, siis võimaldab see hõlbustada turva- ja piirikontrolle. Olukorras, kus riiki saabumisel ei tuvastatud lennureisija puhul ohtu, peab info kasutamine Kanadas viibimise ajal põhinema siiski sellist kasutamist õigustavatel uutel asjaoludel. Lisaks peab säilitatud broneeringuinfo kasutamisele lennureisijate Kanadas viibimise ajal kehtima üldjuhul kohtu või sõltumatu haldusasutuse eelnev kontrollmehhanism – leping antud nõudele ei vasta. Ühtlasi ei piirdu kohtu hinnangul rangelt vajalikuga lepingus ette nähtud **kõikide lennureisijate broneeringuinfo pidev talletamine pärast nende Kanadast lahkumist**. Sama tuli nentida **broneeringuinfo edastamise** kohta Kanada pädeva asutuse poolt nii teistele Kanada ametiasutustele või kolmandate riikide ametiasutustele kui ka eraõiguslikele isikutele.

Veel heitis kohus seoses **lennureisijate subjektiivsete õigustega** ette, et reisijaid ei teavitata isiklikult ei nende kontrollimisel kohtu või sõltumatu haldusasutuse eelneva loa alusel ega nende kohta käivate andmete

edastamisel teistele ametiasutustele või eraõiguslikele isikutele. Lisaks taunis kohus kavandatava lepingu ebatäpset sõnastust osas, mis käsitleb füüsiliste isikute kaitset broneeringuinfo töötlemisel.

Kokkuvõttes leidis Euroopa Kohus erinevalt Eestist, et leping on vastuolus EL põhiõiguste harta artiklitega 7, 8 ja 21 ning artikli 52 lõikega 1, kuna leping ei välista delikaatsete andmete edastamist liidust Kanadasse ega nende andmete kasutamist ja säilitamist.

Kohtu arvamus on kättesaadav [siit](#).

C-358/16: UBS SA, A. Hondequin jt (kohtujuristi ettepanek – konfidentsiaalsuskohustus)

Kohtujuristi ettepanek, 26. juulil 2017

Luksemburgi finantssektori järelevalvekomisjoni (CSSF) otsusega leiti, et P. Delandmeter ei ole sobiv töötama CSSFi kontrollitavates asutustes. P. Delandmeter nõudis halduskohtumenetluses, et CSSF edastaks talle dokumendid, millel CSSFi otsus põhines. Kuivõrd riigisisese kohtu arvates oli isikule määratud karistus ettekirjutatud laadi ja sarnaneb EIÕK artikli 6 nõuete kohaselt kriminaalmenetlusega, kohustati CSSFi dokumente avalikustama. CSSFi hinnangul ei võetud sellega aga piisavalt arvesse direktiivi 2004/39/EÜ (finantsinstrumentide turgude kohta) kohast ametisaladuse konfidentsiaalsuse hoidmise kohustust. Riigisisese menetluse lahendamiseks uuris Luksemburgi kõrgem halduskohus Euroopa Kohtult direktiivis sisalduva konfidentsiaalsuskohustuse kohta.

Eesti esitas Euroopa Kohtule seisukoha, mille järgi ei kuulu põhikohtuasjas määratud karistus kriminaalõiguse valdkonda. Ühtlasi ei ole puudutatud isikul direktiivi alusel automaatne ja täielik juurdepääsuõigus järelevalvelisele haldustoimikule eesmärgiga kaitsta oma tsiviilhuve ja -õigusi.

Kohtujuristi hinnangul tuleb eelotsuseasjas luua kooskõla ametisaladuse kaitse ja kaitseõiguste tagamise vahel. Seejuures rõhutas kohtujurist vajadust tõlgendada liidu piires ühetaoliselt juhtumeid, mille puhul on konfidentsiaalse teabe avaldamine kolmandatele isikutele erandkorras lubatud. Seda kaitsmaks erinevate asutuste ja investeerimisühingute omavahelist sujuvat teabevahetust.

Seejärel analüüsis kohtujurist kahte võimalust väljendi „kriminaalõiguse valdkonda kuuluvad juhtumid“ tõlgendamiseks. Nii on kohtujuristi hinnangul **liidu õigusega kooskõlas „menetlusega seotud asjaolusid arvestav tõlgendus“**. Teisisõnu oleks **konfidentsiaalse teabe avaldamine lubatud ainult siis, kui see on liikmesriigi õiguse alusel toimuva uurimis- või kriminaalmenetluse jaoks vajalik**. Antud tõlgendus vastab esiteks direktiivi ülesehitusele. Lisaks on väljendit kasutatud erinevates rahandusalastes õigusaktides, mistõttu on pigem tegemist sõnastusega, mille eesmärk on vältida vastuolusid ja võimaldada teabevahetust kriminaaluurimise eesmärgil. Analüüsi tulemusena **leidis kohtujurist sarnaselt Eestiga, et põhikohtuasjas kirjeldatud olukord ei ole käsitletav „kriminaalõigusega reguleeritud juhtumina“**.

Direktiivi konteksti, sõnastust ja eesmärki uurides välistas kohtujurist vaidlusaluse väljendi teise – „sisulise“ – tõlgenduse, mille järgi tuleks väljendit mõista nii, et „juhtumite“ esemeks on kuritegu või kriminaalkaristus. Siiski hindas kohtujurist põhikohtuasja olukorda ka antud tõlgenduse valguses ning märkis, et CSSFi rakendatud meede ei ole ka Euroopa Inimõiguste Kohtu praktika järgi kriminaalkaristuslikku laadi.

Lisaks **leidis kohtujurist EL põhiõiguste harta analüüsile tuginedes, et pädev järelevalveasutus võib keelduda põhikohtuasjas kirjeldatud meetme adressaadile avaldamast konfidentsiaalset informatsiooni**,

mis võib isikut õigustada. Seda juhul, kui ükski direktiivi artiklis 54 ette nähtud erand ei kuulu kohaldamisele ja meetme adressaadi kaitseõigusi saab tagada muul viisil.

Kohtujuristi ettepanek on kättesaadav [siit](#).

Euroopa Kohus ei ole otsuse tegemisel seotud kohtujuristi ettepanekuga.

Olulisemad EL Kohtu lahendid:

C-190/16: Fries (eelotsus – vanusepiirang piloodina tegutsemisel)

Euroopa Kohtu otsus, 5. juulil 2017

W. Fries töötas Lufthansas lennuki kaptenina kuni 65-aastaseks saamiseni oktoobris 2013. Seejärel lõpetati temaga töösuhe, kuivõrd määruse (EL) nr 1178/2011, millega kehtestatakse tsiviillennunduses kasutatavate õhusõidukite meeskonnaga seotud tehnilised nõuded ja haldusmenetlused, järgi ei tohtinud ta enam 65. eluaastast alates piloodina ärilises lennutranspordis töötada. Ajavahemikus 31. oktoober kuni 31. detsember 2013 kehtisid W. Friesil endiselt üldine liinipiloodi luba ning erinevad koolitusalsed tegevusload. Seetõttu väitis ta riigisisises kohtus, et Lufthansa keeldus ebaseaduslikult andmast talle tööd piloodina ning nõudis töötasu 2013. aasta novembri ja detsembri eest.

Eelotsusetaotluse esitanud kohus kahtles, kas määruses kehtestatud vanusepiir on kooskõlas EL põhiõiguste hartas sätestatud vanuse tõttu diskrimineerimise keeluga ning igaljuhul õigusega teha tööd ja tegutseda vabalt valitud või vastuvõetaval kutsealal. Ühtlasi huvitas riigisisest kohut mõiste „äriline lennutransport“ tõlgendus.

Euroopa Kohus nentis esmalt, et vaidlusaluse piiranguga on kehtestatud erinev kohtlemine vanuse tõttu. Kohus rõhutas, et **eesmärk luua ja säilitada Euroopas tsiviillennundusohutuse ühtne kõrge tase pakub liidu tasandil üldist huvi**. Meetmed, millega püütakse pilootide sobivuse ja füüsiliste võimete kontrollimisega vältida lennuõnnetusi, selleks et inimlikud eksimused ei oleks nende õnnetuste põhjustajad, tagavad lennuliikluse ohutust. Samas ei ole kohtu hinnangul kahtlust, et liinipilootide füüsilised võimed vähenevad vanusega. Asjaolu, et liidu seadusandja on 65 aasta vanusepiiri kohaldanud üksnes ärilise lennutranspordi raames, on põhjendatud ärilises lennutranspordis kasutatavate lennukite suurema tehnilise keerukuse ja selle sektoriga seotud inimeste suurema arvuga. Seetõttu on vaidlusalune piirang sobiv meede.

Meetme proportsionaalsuse osas sedastas kohus, et lennukipilootide pädevus on üks peamisi tsiviillennunduse usaldusvääruse ja ohutuse garantiisid. Kohus tuletas meelde, et **liidu seadusandjal on lai kaalutusõigus hinnata keerulisi meditsiinilisi asjaolusid seoses liinipilootidelt nõutavate füüsiliste võimete vähenemisega/kadumisega**. Kui valitseb ebakindlus inimeste tervisele esinevas ohus või selle ulatuses, võib liidu seadusandja võtta kaitsemeetmeid, ootamata ära, et nende ohtude tegelik olemasolu ja raskusaste oleksid täielikult tõendatud. Vaidlusalune vanusepiir kajastab mh rahvusvahelisi eeskirju, mis põhinevad ulatuslikul erialasel arutelul ja teabel. Lisaks puudutab vanusepiir üksnes keeldu tegutseda piloodina ärilises lennutranspordis ega jäta 65-aastaseks saanud piloodiloo omanikke välja kõigist lennutranspordivaldkonna tegevustest.

Kuigi vanusepiiri kohaldamine piirab ka 65-aastaseks saanud piloodiloo omanike õigust kutsevabadusele, siis ei ole antud õigust lennuohutuse nõudeid kaaludes piiratud ebaproportsionaalsel viisil. **Seega ei ole vaidlusalune vanusepiirang kohtu arvates EL põhiõiguste hartaga vastuolus.**

Lõpetuseks märkis kohus mõistet „äriline lennutransport“ tõlgendades, et **vanusepiirang ei keela 65-aastaseks saanud piloodiloo omanikul osaleda piloodina lennuettevõtja äritegevuse hulka kuuluvatel ülelendudel, mille puhul ei toimu reisijate-, kauba- ega postivedu. Ühtlasi ei keela see jälgiva meeskonnaliikmena tegutsemast lennuõpetaja ja/või kontrollpiloodina lennuki pardal.**

Kohtuotsus on kättesaadav [siit](#).

C-290/16: Air Berlin (eelotsus – hinnakujundus, õigus nõuda broneeringu töötlustasu)

Euroopa Kohtu otsus, 6. juulil 2017

Saksamaa tarbijakaitseühenduse arvates kuvas lennuettevõtja Air Berlin oma veebisaidil lennuühenduste maksude ja tasudena summasid, mis on liiga väikesed võrreldes sellega, mida lennuettevõtja peab lennujaamatasudena tegelikult maksma. Seetõttu oli tegemist määrusega (EÜ) nr 1008/2008 (ühenduses lennuteenuste osutamist käsitlevate ühiseeskirjade kohta) vastuolus olevate ning tarbijat eksitavate andmetega. Lisaks ei olnud tarbijakaitseühenduse arvates õiguspärane Air Berlini tüüptingimus, mille järgi nõuab lennuettevõtja iga reisija ja iga broneeringu kohta 25 euro suurust töötlustasu, kui reisija soodushinnaga lennule ei ilmu või oma broneeringu tühistab.

Saksamaa kõrgeim kohus küsis riigisisese menetluse lahendamiseks Euroopa Kohtult esiteks seda, kas lennuettevõtjad peavad oma piletihindu avaldades näitama maksud, lennujaamatasud jm tasud, lisatasud või lõivud ära sellises ulatuses nagu need on tegelikult tekkinud (s.t mitte lõplikus pileti hinnas sisalduvatena). Teiseks palus riigisisene kohus tõlgendada määrust põhikohtuasjas kirjeldatud tüüptingimuse õiguspärasuse valguses.

Euroopa Kohus märkis, et lisaks määrusest tulenevale kohustusele näidata lõplikku hinda, **tuleb määruse järgi esitada vähemalt pileti hind ning – juhul, kui need pileti hinnale lisatakse – maksud, lennujaamatasud ja muud tasud, lisatasud või lõivud.** Määruse sõnastust analüüsides sedastas kohus, et säärase nõude eesmärk on eristada olukordi, kus lennuettevõtjad otsustavad jätta loetletud kulud oma klientide kanda, olukorrast, kus nad otsustavad need kulud ise kanda. Seejuures tekib teabe (eraldi) esitamise kohustus vaid esimesena mainitud juhtumil.

Sellisel tagatakse liikmesriigi territooriumil asuvast lennujaamast väljuvate lennuteenuste hinna kohta teave ja selle läbipaistvus ning neid teenuseid kasutavate klientide kaitse. Kuivõrd näiteks lennujaama- või kütusega seotud tasude tegelikud suurused ei ole enne reisi toimumist teada, vastab kliendi poolt makstavate komponentide suurus hinnangule, mille lennuettevõtja annab lennu broneerimise hetkel.

Töötlustasu nõudmise kohta märkis kohus, et määruses sätestatud hinnakujundamise vabaduse eesmärk ei välista, et lennuveolepingutele kohalduvad tarbijaid ebaõiglaste tingimuste eest kaitsvad üldeeskirjad. Nimelt on liikmesriikide hinnakontrolli järkjärgulise kaotamise tulemuse eesmärgiks avada sektor konkurentsile. Lennundusturu liberaliseerimise eesmärk on aga omakorda jõuda pakkumiste suurema mitmekesisuseni ja tarbijatele kõige soodsama hinnakujunduseni. **Seega ei ole määrusega vastuolus, kui tarbijakaitsealast direktiivi üle võtva riigisisese õigusnormi kohaldamise tulemusena võidakse tühistada tüüptingimus, mis võimaldab nõuda kirjeldatud kindlasummalist töötasu.**

Kohtuotsus on kättesaadav [siit](#).

C-89/16: Szoja (eelotsus – sotsiaalkindlustussüsteem, kohaldatav õigus)

Euroopa Kohtu otsus, 13. juulil 2017

R. Szoja on Poola kodanik, kes tegutseb füüsilisest isikust ettevõtjana Poolas ja töötab Slovakkias. Eelotsusetaotlus esitati R. Szoja ja Slovakkia sotsiaalkindlustusameti vahelises vaidluses selle üle, et R. Szoja ei ole liitunud Slovakkia ravi-, pensioni- ja töötuskindlustusskeemiga. Eelotsusetaotluses on küsimuse all see, millise liikmesriigi õigus kuulub kohaldamisele ning kas seejuures võib määruse (EÜ) nr 883/2004 (sotsiaalkindlustussüsteemide kooskõlastamise kohta) artikli 13 lõiget 3 tõlgendada nii, et selle rakendusmääruse (EÜ) nr 987/2009 artikli 14 lõikes 5b ja artiklis 16 sätestatud nõudeid arvesse ei võeta.

Euroopa Kohus selgitas, et määrus kehtestab ühe riigi õigusaktide kohaldamise põhimõtte. **Määruse kohaldamisalasse jäävate isikute suhtes kohaldatakse seega ainult ühe liikmesriigi õigusakte.** Selle põhimõtte eesmärk on vältida probleeme, mis võivad tekkida mitme liikmesriigi õigusaktide samaaegsest kohaldamisest. Samuti välistada liidu piires liikuvate isikute ebavõrdne kohtlemine, mis tuleneks kohaldatavate õigusaktide osalisest või täielikust samaaegsest kohalduvusest.

Kohus selgitas, et määruse artikli 13 lõikest 3 tuleneb, et isikule, kes tavaliselt töötab ühes liikmesriigis ja tegutseb füüsilisest isikust ettevõtjana teises liikmesriigis, kohaldatakse selle liikmesriigi õigusakte, kus ta töötab. Põhikohtuasjas on selleks riigiks Slovakkia. Rakendusmääruse artiklis 14 lõikes 5b on aga täpsustatud, et kohaldatava õiguse kindlaksmääramisel ei võeta arvesse väikese mõjuga tegevusi. Poola sotsiaalkindlustusametuse otsusest tuleneb, et R. Szoja tegevus Slovakkias on väikese mõjuga, mistõttu kohaldub R. Szojale Poola õigus. Kohus kinnitas, et **põhikohtuasjas tuleb R. Szojale kohaldatava õiguse väljaselgitamisel arvesse võtta määruse artikli 13 lõiget 3 ja rakendusmääruse artikli 14 lõiget 5b.** Lisaks märkis kohus, et **rakendusmääruse artikkel 16** (liikmesriikide pädevate organite omavahelise suhtluse kohta) **kuulub kohaldamisele kõigil artiklis 14 ette nähtud juhtudel.** Seega kuulub see kohaldamisele ka põhikohtuasjas.

Kohus asus kokkuvõttes seisukohale, et määruse artikli 13 lõike 3 tõlgendamisel tuleb arvesse võtta ka rakendusmääruse artikli 14 lõikes 5b ning artiklis 16 sätestatud nõudeid.

Kohtuotsus on kättesaadav [siit](#).

C-646/16: Jafari (eelotsus – läbisõidu tolereerimine kui viisa, piiri „ebaseaduslik ületamine“)

Euroopa Kohtu otsus, 26. juulil 2017

Afganistani kodanikud K. ja Z. Jafari läbisid koos lastega (*kaebajad*) 2015.-2016. aastal mh Kreeka ning ületasid lõpuks Serbia ja Horvaatia piiri. Horvaatia ametiasutus korraldas kaebajate veo bussiga Sloveenia riigipiirini ning Sloveenia ametiasutus väljastas neile dokumendid reisi sihtkohtadega Saksamaa ja Austria.

Austriasse sisenedes taotlesid kaebajad varjupaika. Nn Dublini III määrusele¹ tuginedes esitati Horvaatia ametiasutusele kaebajate vastuvõtmispalve, millele vastust ei tulnud. Seejärel tunnustati kaebajate rahvusvahelise kaitse taotlused vastuvõetamatuks, anti korraldus nende väljasaatmiseks ning leiti, et nende väljasaatmine Horvaatiasse on seaduslik. Kreekasse ei saanud kaebajaid tagasi saata sealsete varjupaigamenetluse süsteemsete vigade tõttu.

Kaebajad vaidlustasid Austria ametiasutuste keelduvad otsused. Austria kõrgeim halduskohus palus eelotsusetaotluses tõlgendada Dublini III määruse ning määruse (EÜ) nr 562/2006, millega kehtestatakse isikute üle piiri liikumist reguleerivad ühenduse eeskirjad (Schengeni piirieskirjad), teatavaid sätteid.

Esmalt hindas kohus, kas olukorda, kus Horvaatia ametiasutused lihtsalt tolereerisid liikmesriigi territooriumile sisenemist, saab Dublini III määruse mõttes pidada „viisaks“. Kohtu arvates **põhineb määruse kohane „viisa“ aktis endas toodud määratlusele ning viitab liikmesriigi ametiasutuse poolt vormiliselt antud aktile, mitte pelgale nõustumisele**. Viisat ei saa segamini ajada liikmesriigi territooriumile lubamisega, kuna viisat just nõutaksegi sisenemiseks loa andmisel. Seejuures **ei mõjutanud kohtu järeldust asjaolu, et liikmesriigi territooriumile lubati siseneda olukorras, kus saabus erakordselt suur arv rahvusvahelist kaitset soovinud kolmandate riikide kodanikke**.

Seejärel analüüsis kohus, kas kolmandate riikide kodanike (kes ei vasta põhimõtteliselt nõutavatele sisenemise tingimustele) n-õ esimesse liikmesriiki sisenemist, mida antud liikmesriigi ametiasutused tolereerisid, saab pidada **selle riigi piiri „ebaseaduslikuks ületamiseks“** Dublini III määruse mõttes.

Kohtu arvates ei saa vaidlusaluse mõiste tähendust tuletada otseselt liidu piirikontrolli ja sisserände valdkonnas vastu võetud aktidest. Seega lähtus kohus mõiste määratlemisel tavakeele tähendusest, arvestades konteksti ja asjaomaste sätete eesmärke. Nii märkis kohus, et **piiri ületamist ilma asjaomase liikmesriigi kehtivates õigusnormides sätestatud tingimusi täitmata tuleb pidada määruse tähenduses „ebaseaduslikuks“**. Schengeni piirieskirjadega seotud liikmesriigi piire ületades tuleb seega piiriületamise (eba)seaduslikkust hinnata eeskirjade alusel. Seejuures võib liikmesriikidel olla õigus teha kolmandate riikide kodanikele humanitaarsetel kaalutlustel sisenemistingimustest erandeid. See ei tähenda siiski, nagu väljastataks kolmanda riigi kodanikule viisa.

Mainitu ei vabasta liikmesriiki, kes otsustas humanitaarsetele kaalutlustele tuginedes lubada ilma viisata/viisavabastuseta kolmanda riigi kodanikul oma territooriumile siseneda, varjupaigataotlejaga seotud vastutusest. **Seega tuleb kirjeldatud olukorras esimese liikmesriigi territooriumile sisenemist pidada selle liikmesriigi piiri „ebaseaduslikuks ületamiseks“** Dublini III määruse mõttes. Kohus märkis, et keeruliste olukordadega toimetulekuks on liidu seadusandja näinud nii aluslepingutes kui ka teiseses õiguses ette erinevaid vahendeid, nagu korrad ennetavate meetmete võtmiseks või ajutised meetmed surve all olevate liikmesriikide toetamiseks.

Lõpetuseks tuletas kohus meelde, et rahvusvahelise kaitse taotlejat ei tohi vastutavale liikmesriigile üle anda, kui pärast erakordselt suure arvu kolmandate riikide kodanikest taotlejate saabumist kaasneb selles liikmesriigis isikule ebainimliku või alandava kohtlemise reaalne oht.

Kohtuotsus on kättesaadav [siit](#).

¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. juuni 2013. aasta määrus (EL) nr 604/2013, millega kehtestatakse kriteeriumid ja mehhanismid selle liikmesriigi määramiseks, kes vastutab mõnes liikmesriigis kolmanda riigi kodaniku või kodakondsuseta isiku esitatud rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest.

C-599/14 P ja C-79/15 P: LTTE ja Hamas (apellatsioonkaebus – organisatsiooni jätmise terroriaktides osalevate isikute, rühmituste ja üksuste loetellu)

Euroopa Kohtu otsused, 26. juulil 2017

2001. aastal lisati Hamas ja 2006. aastal Liberation Tigers of Tamil Eelam (LTTE) EL Nõukogu poolt loetellu, mille alusel külmutati terroriaktidega seotud isikute, organisatsioonide ja üksuste varad. Hamas ja LTTE vaidlustasid enda loetellu jätmised aastatel 2011–2014. Üldkohus tühistas 2014. aasta otsustega vaidlusalused piiravad meetmed Hamasi ja LTTE osas, leides, et need ei põhinenud pädevate asutuste otsustel ning rikkusid Hamasi ja LTTE kaitseõigusi. Nõukogu vaidlustas üldkohtu otsused.

Euroopa Kohus kordas oma varasemat seisukohta, et nõukogu võib jätta isiku või üksuse loetellu, kui ta jõuab järeldusele, et on jätkuvalt oht, et isik või üksus osaleb terroristlikus tegevuses, mis tingis tema esmakordse loetellu kandmise. Eelkõige tuleb kontrollimisel arvestada, kas esmakordse loetellu kandmise aluseks olnud riigisisene otsus kehtib. Täpsemalt on nõukogu aja möödumise ja asjaolude muutumise tõttu kohustatud isiku või üksuse loetellu jätmist põhjendama ajakohastatud hinnangust lähtuvalt, võttes arvesse uuemaid faktilisi asjaolusid. Kuna Hamasi ja LTTE esmakordsest loetellu kandmisest (vastavalt 2001 ja 2006) kuni vaidlustatud nimekirja jätmise otsusteni aastatel 2010–2014 möödus palju aega, **leidis kohus, et nõukogu oli kohustatud põhjendama LTTE ja Hamasi loetellu jätmist hilisemate asjaoludega, millest nähtuks, et on endiselt oht, et nad osalevad terroristlikus tegevuses.**

Kohus nentis, et ühise seisukoha 2001/931 (terrorismivastaste erimeetmete rakendamise kohta) artikkel 1 teeb vahet isiku või üksuse esmakordsel vaidlusalusesse loetellu kandmisel ning loetellu juba kantud isiku või üksuse jätmisel sellesse loetellu. Isiku või üksuse esmakordne loetellu kandmine eeldab pädeva asutuse riigisisese otsuse või ÜRO Julgeolekunõukogu sanktsioonotsuse olemasolu. Sellist tingimust ei näe ühise seisukoha artikkel 1 aga ette isiku või üksuse loetellu jätmist käsitleva hilisema otsuse puhul. **Järelikult võis nõukogu vaidlusaluste loetellu jätmise otsuste tegemisel tugineda tõenditele, mis olid pärit muust allikast, kui pädevate asutuste riigisisest otsustest.** Seega oli üldkohus oma otsustes tõlgendanud väärtalt ühise seisukoha 2001/931 artiklit 1.

Hamasi kohtuasjas lähtus üldkohus nõukogu põhjendamiskohustuse rikkumise tuvastamisel üksnes sellest, et vaidlusaluste aktide kohta käivates põhjendustes ei ole viidatud pädevate asutuste riigisisestele otsustele. Põhjendamiskohustuse rikkumise tuvastamine üldkohtu poolt tuleneb seega otseselt ühise seisukoha 2001/931 artikli 1 rikkumise tuvastamisest, mille puhul Euroopa Kohus leidis vastupidiselt, et nõukogu poolset rikkumist ei olnud. **Seega tühistas Euroopa Kohus üldkohtu otsuse ning suunas kohtuasja tagasi faktiliste asjaolude uueks (täiendavaks) hindamiseks.**

LTTE kohtuasjas leidis Euroopa Kohus, et vaatamata sellele, et üldkohtu lahendi põhjendustest ilmses liidu õiguse väär tõlgendus, on lahendi resolutsioon muude õiguslike asjaoludega põhjendatud. Sellisel juhul üldkohtu lahendit ei tühistata, vaid selle põhjendused tuleb asendada. Euroopa Kohus nentis, et viimane terroriakt, millele vaidlusaluste rakendusmääruste kohta käivates põhjendustes viidatakse, toimus 12. aprillil 2009, seega enne LTTE sõjalist alistamist. Võttes aga arvesse seda, et LTTE sõjaline alistamine tähendab asjaolude olulist muutust, mis võib seada kahtluse alla, kas on endiselt oht, et LTTE osaleb terroristlikus tegevuses, oleks nõukogu pidanud kõnealustes põhjendustes viitama tõenditele, mis sellist hinnangut kinnitavad. Järelikult ei ole nõukogu vaidlusaluseid rakendusmäärusi piisavalt põhjendatud. **Seega jättis Euroopa Kohus nõukogu apellatsioonikaebuse rahuldamata ja üldkohtu otsuse, millega tühistati piiravad meetmed LTTE osas, jõusse.**

Kohtuotsus C-599/14 P on kättesaadav [siit](#) ja C-79/15 P [siit](#).

C-643/15 ja C-647/15: Slovakkia ja Ungari vs. Euroopa Liidu Nõukogu (kohtujuristi ettepanek – ümberpaigutamismeetmete õiguspärasus)

Kohtujuristi ettepanek, 26. juulil 2017

Slovakkia ja Ungari palusid tühistada nõukogu 22. septembri 2015. aasta otsus (EL) 2015/1601, millega kehtestatakse rahvusvahelise kaitse valdkonnas ajutised meetmed Itaalia ja Kreeka toetamiseks. Rändekriisi ja sellega Itaalia ja Kreeka varjupaigasüsteemidele avaldatava survega toimetulemiseks näeb otsus ette 120 000 selgelt rahvusvahelist kaitset vajava inimese kahe aasta jooksul ümberpaigutamise nendest kahest liikmesriigist teistesse liikmesriikidesse. Hagejad leidsid, et otsus on vastu võetud valel õiguslikul alusel ning selle vastuvõtmisel on rikutud olulisi menetlusnorme ja proportsionaalsuse põhimõtet.

Kohtujurist leidis, et vaidlustatud otsust ei saa kvalifitseerida seadusandlikuks aktiks selle sisu seisukohast. Seda põhjusel, et aluslepingud eristavad liidu õigusakte korralduslikest ja menetluslikest, s.t. vormilistest kaalutlustest lähtuvalt, mille alusel seadusandlikud aktid kvalifitseeritakse seadusandlikuks siis, kui need on vastu võetud seadusandliku tavamenetluse või seadusandliku erimenetluse teel. **Kohtujurist leidis, et ELTL artikli 78 lõige 3 on sobiv õiguslik alus niisuguse muu kui seadusandliku akti – nagu vaidlustatud otsus – vastuvõtmiseks, isegi kui otsus näeb ette erandid liidu seadusandlike aktide konkreetsetest sätetest.** Seda aga tingimusel, et need erandid on esemeliselt ja ajaliselt rangelt piiritletud.

Kohtujurist nentis, et ELTL artikli 78 lõige 3 on sobiv õiguslik alus ka seetõttu, et vaidlustatud otsuse ajaline kohaldamisala on täpselt piiritletud, seega on tegemist ajutise otsusega, nagu viidatud säte nõuab. Täidetud olid ka ELTL artikli 78 lõikest 3 tulenevad tingimused: objektiivsetest andmetest nähtus, et kolmandate riikide kodanike sissevool oli ootamatu ning hädaolukorra – mis vajab ajutiste meetmete võtmist – ja kolmandate riikide kodanike ootamatu sissevoolu vahel oli tihed seos.

Kohtujurist leidis, et nõukogu ei rikkunud olulisi menetlusnorme. ELTL artiklit 68 ei ole rikutud, sest vaidlustatud otsus ei lähe kaugemale Euroopa Ülemkogu 25. ja 26. juuni 2015. aasta järeldustes kindlaks määratud suunistest. ELTL artikli 78 lõiget 3 ei ole rikutud seetõttu, et komisjoni ettepanekusse tehtud eri muudatused (eelkõige see, et Ungarit ei ole enam nimetatud liikmesriigina, kelle toetuseks on ümberpaigutamismehhanism ette nähtud, vaid ümberpaigutamise sihtliikmesriigina) ei mõjutanud vaidlustatud otsuse kui terviku olemust ega nõudnud seega uut konsulteerimist parlamendiga. Samuti leidis kohtujurist, et **ELTL artikli 293 lõigetest 1 ja 2 tuleneb, et nõukogu ühehäälse hääletamise nõue on kohaldatav ainult olukorras, kus komisjon on oma ettepanekusse tehtava muudatuse vastu.**

Sisulisi väiteid analüüsid leidis kohtujurist, et vaidlustatud otsusega ette nähtud ajutine kohustuslik ümberpaigutamismehhanism ei lähe ilmselt kaugemale, kui on rändekriisile tõhusalt reageerimiseks vaja ning vaidlustatud otsus on sellega taotletud eesmärkide seisukohast proportsionaalne. Suure hulga selgelt rahvusvahelist kaitset vajavate inimeste ümberpaigutamine Itaalia ja Kreeka varjupaigasüsteemide koormuse vähendamiseks ei ole – ja ammugi mitte ilmselt – ebasobiv meede selleks, et saavutada tegelikult ja tõhusalt eesmärki, milleks on kergendada suurt survet, mida nendele kahele varjupaigasüsteemile avaldatakse. Kohtujurist märkis, et otsuse vähene rakendamine või ebatõhusus ei sea kahtluse alla otsuse sobivust eesmärgi saavutamiseks.

Kohtujuristi hinnangul võis nõukogu vaidlustatud otsuse vastuvõtmise ajal leida põhjendatult, et alternatiivset meetet, mis võimaldaks vaidlustatud otsusega taotletud eesmärgi saavutada sama tõhusalt, piirates seejuures liikmesriikide suveräänsust või nende finantshuve vähemal määral, ei olnud. Kohtujurist leidis, et koostoimes ELTL artiklis 80 sätestatud solidaarsuse ja vastutuse liikmesriikide vahel õiglaselt jagamise põhimõttega on nõukogul õigus ELTL artikli 78 lõike 3 alusel võtta vastu ajutised meetmed vastutuse kohustuslikuks jagamiseks liikmesriikide vahel.

Seega tegi kohtujurist ettepaneku jätta hagid rahuldamata.

Kohtujuristi ettepanek on kättesaadav [siit](#).

Euroopa Kohus ei ole otsuse tegemisel seotud kohtujuristi ettepanekuga.

Tegemist on mitteameetliku kokkuvõttega EL õiguse büroo valitud kohtulahenditest. EL Kohtu otsuste ja kohtujuristi ettepanekute terviktekstidega saab tutvuda EL Kohtu koduleheküljel või EUR-Lex andmebaasis (viited lisatud).